

Sprawozdanie z Międzynarodowej Konferencji „KULTURA, MEDIA, ETYKA.
Media w perspektywie etycznej i kulturowej w kontekście rewolucji
teleinformatycznej”

“CULTURE, MEDIA, ETHICS

Media in the perspective of the ethical and cultural context of the teleinformatics
revolution” - conference report

WOJCIECH STRZELECKI

Zakład Psychologii Klinicznej

Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu

Kierownik: dr n. biol. Ewa Mojs

W dniach 14-15 października 20114 w Instytucie Kultury Europejskiej UAM w Gnieźnie odbyła się Międzynarodowa Konferencja zatytułowana „KULTURA, MEDIA, ETYKA. Media w perspektywie etycznej i kulturowej w kontekście rewolucji teleinformatycznej”.

Gwałtowne zmiany zachodzące w obszarze komunikacji (rozwój ICT, wzrost znaczenia Internetu jako medium masowego, rozwój międzynarodowych korporacji medialnych), pociągają za sobą zmiany w obszarze tradycyjnie zależnym od sposobów ludzkiej komunikacji, jakim jest szeroko pojęta kultura. Wieloaspektowość tych przemian rozpatrywać można w różnych perspektywach etycznych. Celem konferencji była dyskusja nad etycznymi i kulturowymi aspektami rozwoju masowej komunikacji, ze szczególnym uwzględnieniem nowoczesnych technologii. Ciągły postęp technologiczny i wspomniane zmiany w obszarze komunikacji, wymuszają bowiem refleksję nad dotychczasowymi koncepcjami kulturowymi i etycznymi.

Z punktu Uniwersytetu Medycznego najistotniejsze pojawiające się na konferencji wątki dotyczyły przede wszystkim aspektów etycznych e-learningu wkraczającego w coraz bardziej wyrazisty sposób w medycynę, telemedycyny w świetle problemów etycznych,

czynników medialnych kształtujących postawy wobec zdrowia oraz zachowania zdrowotne dzieci i młodzieży a także sesja poświęcona wielkiemu lekarzowi, filozofowi i etykowi – Albertowi Schweitzerowi.

W Komitecie naukowym konferencji z Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu znaleźli się: Jego Magnificencja Rektor Uniwersytetu Medycznego prof. dr hab. Jacek Wysocki, Dziekan Wydziału Nauk o Zdrowiu prof. dr hab. Włodzimierz Samborski oraz Prodziekan Wydziału Nauk o Zdrowiu prof. dr hab. Michał Musielak. Z Uniwersytetu im. Adam Mickiewicza w Poznaniu: Dyrektor Instytutu Kultury Europejskiej UAM w Gnieźnie prof. dr hab. Leszek Mrozewicz, prof. dr hab. Kazimierz Dopierała, prof. dr hab. Maria Tomczak oraz prof. dr hab. Ryszard Stachowski. W Komitecie Naukowym znalazł się również Prezes Honorowy Polskiego Towarzystwa im. Alberta Schweitzera w Poznaniu prof. dr hab. Henryk Gaertner.

Wśród jednostek organizacyjnych znalazły się: Instytut Kultury Europejskiej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Zakład Psychologii Klinicznej na Wydziale Nauk o Zdrowiu, Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu, Polskie Towarzystwo im. Alberta Schweitzera w Poznaniu, Studenckie Psychologiczne Koło Naukowe Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu oraz Wydział Humanistyczny Wyższej Szkoły Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa. Partnerami organizatorów byli: Starostwo Powiatowe w Gnieźnie, Miasto Poznań oraz Pracownia Psychologii Transportu.

Podczas konferencji wygłoszono 24 referaty w pięciu sesjach tematycznych. Prelegenci reprezentowali między innymi uczelnie z Wielkiej Brytanii, Stanów Zjednoczonych oraz Portugalii. Konferencja adresowana była głównie do studentów oraz pracowników nauki jednak przyciągnęła również licealistów, jako że miała charakter wieloaspektowy, a program był zróżnicowany. Poruszane tematy dotyczyły licznych zagadnień dotyczących szeroko pojętej kultury oraz mediów i ich etycznych aspektów.

Oficjalnego otwarcia konferencji dokonał Dyrektor Instytutu Kultury Europejskiej UAM w Gnieźnie prof. dr hab. Leszek Mrozewicz. W słowie wstępnym profesor Mrozewicz wspominał o zmianach zachodzących we współczesnej komunikacji, wzroście znaczenia Internetu jako medium masowego, oraz rozwoju międzynarodowych korporacji medialnych - pociągających za sobą zmiany w szeroko pojętej kulturze, które to zmiany należy rozpatrywać w różnych perspektywach etycznych.

Następnie głos zabrał przewodniczący Komitetu Organizacyjnego Konferencji – dr Piotr Pawlak (UAM), który po powitaniu wszystkich gości wyraził nadzieję, że konferencja

nabierze charakteru cyklicznego, jednocześnie życząc wszystkim owocnych obrad, dyskusji i rozmów kularowych.

Sesji pierwszej zatytułowanej „Kultura” przewodniczyli: przewodniczący Komitetu Organizacyjnego - dr Piotr Pawlak (UAM) oraz wiceprzewodniczący Komitetu – dr Wojciech Strzelecki (UMP). Podczas jej trwania ogłoszono pięć referatów. Pierwszy referat zatytułowany “The ethics of mayhem: A cognitive bias in computer games!” wygłosił mgr Tiago Fonseca z Lusitana University of Lisbon. W swoim wystąpieniu przytoczył doniesienia z badań przeprowadzonych w Portugalii, dotyczących brutalnych gier komputerowych. Referat drugi wygłosił mgr Adam Pietrzykowski z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Referat ten był kontynuacją pierwszego, z tym, że tym razem przytoczone zostały badania porównawcze przeprowadzone w Polsce. Trzeci referat zatytułowany „W obronie Dody i Harry’ego Pottera, tj. w perspektywie namysłu nad książką Noëla Carrola ‘Filozofia sztuki masowej’” wygłosił dr Łukasz Androsiuk z Akademii Pomorskiej w Słupsku. Kolejny referat autorstwa mgr Karoliny Kulpy z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu „Być kobietą... być jak Barbie? Rozważania o socjalizacji dziewczynek do płci za pomocą słynnej zabawki” był szczególnie interesujący dla studentów Uniwersytetu Medycznego, jako że poruszał między innymi kwestie dotyczące wzorców wyglądu zewnętrznego oraz jego wpływu na socjalizację i kształtowanie się tożsamości młodych kobiet. Sesję zamykał referat mgr Marcina Wojtasika z Wyższej Szkoły Nauk Społecznych im. im. ks. Józefa Majki w Mińsku Mazowieckim zatytułowany „Nowe oblicza cyberprzemocy”.

Po przerwie kawowej uczestnicy konferencji wznowili obrady. Rozpoczęła się sesja druga zatytułowana „Media”. Podczas jej trwania ogłoszono pięć referatów. Sesję prowadzili: dr Piotr Pawlak (UAM), mgr Marcin Cybulski (UMP) oraz lek. med. Piotr Joachimiak (UMP). Referat otwierający zatytułowany „Is it ‘mass’ media or ‘network’ media?” wygłosił prof. Ananda Mitra z Wake Forest University. Następnie głos zabrał dr Tomasz Wrzosek z Wyższej Szkoły Nauk Społecznych im. im. ks. Józefa Majki w Mińsku Mazowieckim wygłaszając referat zatytułowany „Terroryzm sieciowy w koncepcji Manuela Castellsa a dyskurs o terroryzmie w polskich mediach”. Trzeci referat autorstwa dr Pauliny Olechowskiej z Uniwersytetu Szczecińskiego nosił tytuł „Media o pograniczu polsko-niemieckim. Przypadek szczeciński”. Sesję drugą zamknął dr Gonçalo Jorge Morais da Costa z De Montfort University wygłaszając kolejno dwa referaty: „Leaks of a wiki: proselytisation through Kantian lens” oraz „Wiki Leaks- Politicizing ethics and the honour of conduct”.

Po przerwie obiadowej rozpoczęła się sesja trzecia poświęcona postaci laureata Nagrody Nobla, wielkiego humanisty, etyka, filozofa ale przede wszystkim lekarza – Alberta Schweitzera. Schweitzer w swoich dziełach „Kultura i etyka” czy „Upadek i odbudowa kultury” pisał o kryzysie kultury współczesnej stąd też jego myśl znakomicie wpisuje się w temat konferencji. Dodatkowo jego formuła etyczna Szacunku dla Życia po dziś dzień obecna jest w szeregu programów etycznych filozoficznych, opiekuńczych i ekologicznych. Schweitzer zwracał uwagę na niebezpieczeństwo bezrefleksyjnego postępu oraz kryzys kultury współczesnych jemu społeczeństw. Sesji przewodniczyli: dr Bogusław Stelcer (UMP), dr Wojciech Strzelecki (UMP) oraz mgr Marcin Cybulski (UMP). Jako pierwszy głos zabrał lek. med. Piotr Joachimiak z Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu, przedstawiając referat „Albert Schweitzer - człowiek słowa, człowiek czynu”. Wystąpienie to było znakomitym wprowadzeniem do dalszych rozważań na temat działalności Wielkiego Doktora, jako że przedstawiało jego życiorys od dzieciństwa aż do śmierci oraz jego dokonania jako filozofa, muzyka oraz lekarza. Drugi referat autorstwa dr Anny Marek-Bieniasz z Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie nosił tytuł „Schweitzerowskie inspiracje we współczesnej etyce ekologicznej”. Autorka wskazywała w nim na obecność Myśli Schweitzerowskiej w etyce wspólnot Aldo Leopolda oraz w myśli ekofilozoficznej Henryka Skolimowskiego. Kolejny referat zatytułowany „Działalność pokojowa Alberta Schweitzera w kontekście problemu terroryzmu atomowego” dotyczył jeszcze innej dziedziny, którą zajmował się Doktor z Lambarene, tj. portretował go jako orędownika pokoju. Referat wygłosił dr Piotr Pawlak z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Czwarty referat w sesji trzeciej wygłosił dr Bogusław Stelcer z Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu. Tytuł referatu brzmiał „Schweitzer i znaczenie zaangażowania we współczesnej kulturze”. W swoim wystąpieniu dr Stelcer przedstawił program moralny Alberta Schweitzera oraz wskazał szereg nawiązań do jego programu jak również i inspiracje dla jego powstania. Na końcu przedstawił stosunek Alberta Schweitzera do śmierci oraz opieki nad umierającym. Przedostatni referat w sesji schweitzerowskiej zatytułowany „Albert Schweitzer jako opiekun” wygłosił dr Wojciech Strzelecki z Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu. Portretując bohatera sesji jako opiekuna, autor referatu nawiązał do zasad postępowania etycznego Johna Wilkinsona. Wskazał również rolę empatii w opiece schweitzerowskiej oraz właściwej komunikacji z pacjentem, do których to elementów opieki Wielki Doktor przywiązywał wielką wagę. Konkludując dr Strzelecki zwrócił uwagę na obecność Myśli Schweitzerowskiej we współczesnych koncepcjach opieki i pomocy. Ostatnie wystąpienie w tej sesji autorstwa

mgr Marcina Cybulskiego z Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu zatytułowane „Poznańskie ślady Alberta Schweitzera” dotyczyło działalności Polskiego Towarzystwa im. Alberta Schweitzera w Poznaniu. Mgr Cybulski mówiąc o historii działalności Towarzystwa wspominał o dotychczasowych osiągnięciach takich jak: publikacje na temat Patrona Towarzystwa, organizowanie konferencji tematycznych czy wystaw poświęconych Schweitzerowi oraz nawiązywanie współpracy z zagranicznymi organizacjami związanymi z Wielkim Doktorem. Na koniec przedstawił plany Towarzystwa na najbliższy czas.

Drugi dzień konferencji rozpoczął się od sesji zatytułowanej „Media 2”. Z racji dużej ilości zgłoszonych referatów dotyczących zagadnień medialnych, temat ten rozłożony został na dwie części. Jako pierwszy referat wygłosił mgr Filip Biały z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu zatytułowany „Etyka mediów w erze content farmingu”. Następnie głos zabrała mgr Jolanta Zaręba z Wyższej Szkoły Zarządzania i Informatyki w Rzeszowie. W swoim wystąpieniu zatytułowanym „Dziennikarz w reklamie. Między zasadami a praktyką” wskazała na etyczne aspekty zawodu dziennikarskiego w kontekście uczestniczenia w reklamach. Kolejne wystąpienie zatytułowane „Urządzenia mobilne - szanse i zagrożenia dla dziennikarstwa” wygłosił mgr Krzysztof Flasiński z Uniwersytetu Szczecińskiego. Przedostatni w sesji czwartej referat pod tytułem „Rola przekazów zdrowotnych w tekstowej warstwie utworów współczesnej muzyki rozrywkowej” wygłosił dr Wojciech Strzelecki z Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu. W swoim wystąpieniu zwrócił uwagę na rolę jaką w kształtowaniu zachowań zdrowotnych adolescentów odgrywają idole piosenki, którzy współcześnie nierzadko spełniają dla młodzieży rolę autorytetów. Autor przytoczył również wyniki badań dotyczących zależności preferowanych przez młodzież wykonawców pod kątem warstwy tekstowej oraz prezentowanych zachowań zdrowotnych. Ostatnie wystąpienie autorstwa mgr Michała Mandeckiego z Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu zatytułowane „Poczucie winy a reklama czyli wykorzystanie zjawiska dysonansu poznawczego Festingera w reklamie”, dotyczyło elementów manipulacji w przekazach reklamowych oraz aspektów etycznych tego typu przekazów.

Po przerwie kawowej uczestnicy konferencji wznowili obrady, przystępując do ostatniej sesji zatytułowanej „Etyka”. Sesję prowadzili mgr Michał Mandecki (UMP) oraz Jolanta Tomczak – członkini Studenckiego Psychologicznego Koła Naukowego na Uniwersytecie Medycznym w Poznaniu. Bardzo interesujący referat z punktu widzenia przedstawicieli zawodów medycznych pod tytułem „Telemedycyna w świetle wybranych

problemów etycznych” wygłosiła prof. dr hab. Krystyna Górniak-Kocikowska z Southern Connecticut State University. W związku ze wzrostem popularności telemedycyny, poświęcenie należytej uwagi jej etycznym aspektom we wszystkich jej przejawach wydaje się być niezwykle istotnym zagadnieniem. Drugi referat zatytułowany „Kwestie bioetyczne w polskim dyskursie publicznym” wygłosiła mgr Teresa Bartoszewicz ze Szkoły Wyższej Psychologii Społecznej w Warszawie. Autorka zwróciła uwagę na niedostatki w regulacjach prawnych dotyczących nowoczesnych zabiegów biomedycznych, koncentrując się na takich zagadnieniach jak: biogeneza, sztuczne zapłodnienie, klonowanie, bioterapia, transplantacja, komórki macierzyste, aborcja i eutanazja. Jako ostatni wystąpił dr Wiesław Małecki z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu z referatem „Uwagi Immanuela Kanta o bezpośrednim podłączeniu Internetu do mózgu - czyli nowa era w rozwoju refleksji nad rewolucją technologiczną”.

Na zakończenie głos zabrał dr Wojciech Strzelecki (UMP). Zamykając konferencję dr Strzelecki podziękował prelegentom, organizatorom oraz uczestnikom i wyraził nadzieję, że pierwsze spotkanie konferencyjne „KULTURA, MEDIA ETYKA” nie jest ostatnim, i że cykliczny charakter konferencji pozwoli na jej rozbudowanie i pozyskanie nowych obszarów do dyskusji.

Wart podkreślenia jest aktywny udział studentów w działaniach konferencyjnych. Sekretariat przez cały czas trwania konferencji prowadzili studenci Uniwersytetu Medycznego ze Studenckiego Psychologicznego Koła Naukowego: Kamila Malinowska, Zuzanna Manicka, Aleksandra Romaniuk i Jolanta Tomczak; oraz studenci Instytutu Kultury Europejskiej UAM w Gnieźnie: Agnieszka Górna, Anita Łukomska, Joanna Szymańska i Piotr Przybylski.